

PLAÇA MAJOR

ANY XIX. Núm 57 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. hivern/primavera 2015

Magdalena
2015

Editorial

Un any més, les Festes de la Magdalena arriben amb puntualitat a la seua cita anual amb el calendari i Castelló prepara amb energia renovada la celebració de la Festa Major de la ciutat, amb les acostumades evocació històrica i manifestació de les nostres tradicions, que configuren una mostra viva i autèntica de la nostra personalitat com a poble.

La Federació de Colles, a més de les activitats tradicionals de cada setmana magdalenera, ha previst enguany alguna novetat (que trobareu especificat al nostre Programa de Festes), d'acord amb la voluntat de renovació i aportació d'idees noves que la Junta Directiva va proposar a l'inici del seu mandat. Esperem i desitgem el millor resultat d'aquestes noves aportacions nostres a la festa.

Però és d'unes altres aportacions sobre les què volem parlar avui. Al fil de l'entrevista al President del Centro Aragonés, que podreu llegir a les pàgines següents, voldria incidir en les aportacions positives que rep la nostra festa provinents d'altres terres i altres cultures més o menys properes i també més o menys llunyanes.

El cas aragonés és amb tota seguretat el més significatiu, ja que aquell poble i aquella cultura no solament ens són limítrofes, sinó que van ser part constituent del nostre país quan fa 780 anys el nostre comú rei Jaume I va fundar el Regne de València i molts dels nous repobladors que s'hi van establir provenien d'Aragó. Amb tota probabilitat, la jota ja va estar present a les primeres festes que es celebraren al nou Castelló.

Anant un poc més lluny, però sense eixir de les terres peninsulars ibèriques, la nostra festa també rep aportacions asturianes, galaiques, andaluses, castellanès, manxegues..., què són ben visibles als mesons i caus festers, Pregó, Pregó Infantil, Ofrena a la Mare de Déu, Mesó del Vi...

I anant encara un poc més lluny, vehiculades a través del Festival Internacional de Música de Festa, rebem aportacions de diverses nacions d'Europa i, fins i tot, d'Amèrica, que ens mostren de forma alegre i festiva la seua música i el seu folklore.

Totes aquestes aportacions de procedències tan diverses, sense afectar ni un mil·límetre a l'essència i caràcter propis de la nostra festa, la fan més rica, més participativa i més internacional. I tot això, com he dit abans, és ben positiu.

Aquestes contribucions externes a les nostres celebracions durant les nostres festes fundacionals són ben dignes del nostre agraïment i hem de saber valorar-les i acollir-les amb l'afecte i la simpatia que es mereixen.

En nom de tot l'equip que fa "Plaça Major", bones festes a tots.

Albert Sánchez-Pantoja

PLAÇA MAJOR

ANY XIX. Núm 57 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. hivern/primavera 2015

Revista quadrimestral

Hivern/primavera 2015

Any XIX, número 57

Castelló de la Plana (Plana Alta)

Tiratge de 450 exemplars

President José Luis Santolaria Salisa

Director Albert Sánchez-Pantoja i Domínguez

Consell de redacció

Albert Sánchez-Pantoja

Mari Paz Lázaro Espadas

Arturo España Marzá

Pilar de los Ángeles Lázaro Espadas

Clara Blasco Barreda

Rosa Maria Barreda Barreda

Joan Josep Trilles i Font

Vicent Pitarch i Almela

José Antonio Lázaro Romero

Assessor lingüístic Josep Vidal Rebol

Fotos El Mundo, Las Provincias, Mediterráneo, J. A. Lázaro, Rosa Barreda i arxius de Joanjo Trilles

Portada Juan Diego Ingelmo Benavente

Idea de portada Xipell

Edita

Federació Colles de Castelló

Imprimeix

Gràfiques Color Impres, S.L.U. - Pol. Ind. Fadrell, nau 75 - 12005 Castelló

Dip. Legal CS-80-96

ISSN 1695-5471

Presentació d'originals

Palau de la Festa, carrer del Riu Sella, núm. 1 - 12005 Castelló

<http://www.fedecas@federacioncolles.com>

Nota

Plaça Major no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament.

SUMARI

2. **Editorial.** *Albert Sánchez-Pantoja*
3. **Entrevista a José Antonio Lázaro.** *Mari Paz Lázaro*
7. **El Centro Aragonés de Castellón.** *José Antonio Lázaro*
9. **La Jota Aragonesa.** *Pilar de los Ángeles Lázaro*
11. **Ens ha deixat el mestre Garcés.** *Albert Sánchez-Pantoja*
12. **Juan Diego Ingelmo Benavente, autor de la nostra portada.** *Joanjo Trilles*
13. **XVI Premi de Narrativa Breu "Josep Pascual Tirado".**
14. **Vítol, l'exclamació símbol del Castelló actual.** *Vicent Pitarch*
16. **XVII Trobada Veïnal de Dolçaina i Tabal.** *Joanjo Trilles*
18. **Cavalcada de Reis 2015.** *Federació Colles de Castelló*
20. **Recepta de Ximos.** *Clara Blasco*
21. **Saps què...?** *Arturo España*
22. **Magdalena 2015: Actes Oficials Federació Colles de Castelló.**
23. **Xafardecolles.**
24. **Crònica Magdalena 2015.**

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

ENTREVISTA

PARLEM AMB JOSÉ ANTONIO LÁZARO ROMERO

Per Mari Paz Lázaro Espadas

La voz más clara de la alborada en clave de joto que jamás conoció Aragón en estas tierras de la Plana”, segons paraules del gran periodista Paco Pascual, ha creat “escuela” amb el seu singular estil i forma d’interpretar la Jota cantada.

Nascut a Fuentes Claras (Terol) el 1951, la seua veu va ser descoberta sent xiquet a Alagón al col·legi dels Claretians. Va venir a Castelló al tretze anys en companyia dels seus pares, on cursà estudis de Magisteri.

En la seua trajectòria hi ha tres facetes ben diferenciades. La primera la de tenor líric de la jota cantada, la segona com a estudiós i defensor de la història d’Aragó i Castelló i la tercera la seua dedicació als Centres Aragonesos i Cases Regionals.

Ha actuat a les principals capitals i ciutats d’Espanya, a més a Salzburg, Viena, Toulouse, Brussel·les, Nova York, Washington, Long Beach, Queens, Newark, Nova Jersey, Buenos Aires, Mendoza, Rosario, La Plata i Santiago de Xile.

Ha col·laborat amb diversos centres aragonesos així com amb diversos grups folklòrics.

Es va donar a conèixer en el món de la Jota cantada en 1979 en el I Concurso Demetrio Galán, on es va reconèixer la seua extraordinària veu al concedir-li el jurat el premi a la “Voz Promesa de Aragón”. La seua veu excepcional, clara i potent, assoleix els més admirables efectes en el registre de tenor, el que unit al seu brillant historial, la seua popularitat i la seua gran personalitat ha fet que haja aconseguit entrar a la galeria de la història de la Jota cantada com a màxima figura.

Els seus primers passos com a cantador de jota, van anar de la mà dels mítics, María Pilar de la Heras i José Iranzo “el Pastor de Andorra”. Però de seguida va compartir cartellera i escenaris amb les màximes figures.

Actualment segueix en actiu com a cantador. Dirigeix i coordina els grups folklòrics dels Centres Aragonesos de Castelló i Alqueries dels quals també és el professor de Cant. És membre del Consell de Comunidades Aragonesas del Exterior. President del Centro Aragonés de Castellón. Vicepresident 1r de la Federación de Comunidades Aragonesas del Exterior. President de la Federación de Casas y Centros Regionales de España a Castelló i Conseller del Consell de Cases Regionals de la Comunitat Valenciana.

És un honor per a mi realitzar aquesta entrevista a petició de la Revista Plaça Major, d’una persona tan especial com és mon pare, José Antonio Lázaro Romero.

MARI PAZ- Després de 36 anys en actiu com a cantador de jota, segueixes sent una de les màximes figures d’aquesta especialitat, creus que estàs en el teu millor moment?

JOSÉ ANTONIO- Sí, el color i el timbre de la meua veu

Recepció Generalitat Valenciana
a les Cases Regionals de la Comunitat Valenciana

ENTREVISTA

Amb la meua família

segueix sent el mateix, conservant la mateixa tonalitat que quan vaig començar, tot i que la veu siga més rodona i madura.

M. P.- Al llarg dels anys has aconseguit una gran popularitat i has estat sol·licitat per actuar en llocs de molta responsabilitat. És difícil de mantenir?

J. A.- Realment difícil, perquè la veu és un instrument complicat de mantenir al cent per cent i no té recanvi. A més hem de cantar al costat d'altres cantadors de gran prestigi i com a mínim has de quedar a la seua altura, que és per al que ens criden.

M. P.- En moltes ocasions he sentit dir després d'alguna actuació que poses els pèls de punta i que fas patir al públic mentre estàs cantant perquè pensen que no vas a arribar.

J. A.- Quan cante davant el públic solc triar un repertori difícil en unes tonalitats una mica arriscades. La meua intenció és que el públic gaudeixi. Un bon cantador ha de pujar a l'escenari volent emocionar i fer feliç a qui l'escolta.

M. P.- Superar aqueixes dificultats, s'aconsegueix amb alguna tècnica especial o simplement és suficient amb

facultats.

J. A.- És una conjunció de totes dues, no és suficient una bona veu per a dominar el cant de la jota, també és necessari l'estudi de tècniques respiratòries i la col·locació de la veu.

M. P.- Has aconseguit els premis més importants, t'han rendit diversos homenatges i has sigut distingit per diverses entitats, de quines et sents més satisfet?

J. A.- Del conjunt, encara que de manera especial del premi a la "Voz Promesa de Aragón" i el de "Campeón de Aragón", tot és una compensació a molt d'esforç, sacrifici i dedicació, mantenir-se en perfectes facultats exigeix molt, màxim quan a més has de compartir-ho amb el treball des de la distància. Del que em trobe molt satisfet és d'haver contribuït a la creació les Escoles de Folklore al *Centro Aragonés*, on els components del nostre grup folklòric s'han format com a cantadors, balladors i tocadors.

M. P.- T'he sentit dir que has complit un dels teus somnis, cantar en el Pilar i en la catedral de Santiago. Què vas sentir?

J. A.- En la Basílica del Pilar he cantat amb motiu de l'agermanament que vam fer a Saragossa amb els "Cavallers de la Conquesta"; quan et va rebre a tu l'arquebisbe de Saragossa com a Reina de Castelló, encara me'n recorde de la jota que vaig cantar: *La Virgen del Pilar tiene muy alegre el corazón, porque viene a visitarla, la Reina de Castellón*, no ho oblidaré mai; i amb motiu del *V Congreso Mundial de Comunidades Aragonesas*. A Santiago vaig tenir l'honor de fer l'Ofrena a l'Apòstol en la *Misa del Peregrino* i cantar amb el nostre grup amb motiu de l'agermanament amb la Casa d'Aragó a la Corunya.

M. P.- A més del Centre Aragonés de Castelló, has impartit classes de cant i has dirigit els grups dels Centres Aragonesos de Vinaròs, Benicarló, Sogorb, Alqueries i Tarragona, com es pot compaginar tot açò i quines satisfaccions t'han donat?

J. A.- Amb una gran dedicació i vivint només per a açò. A petició de la Junta Directiva em vaig dedicar a la creació del millor grup folklòric possible a Castelló, mentre seguia desplaçant-me a l'*Escuela de Jota* de Saragossa fins que vaig aconseguir el grau superior de Cantador de Jota, posteriorment vaig col·laborar en la creació dels centres de Vinaròs, Benicarló i Sogorb i també em van encarregar la creació de les seues escoles i els seus grups a semblança del de Castelló.

M. P.- La teua veu, traspasa l'àmbit de la jota i de tant en tant ens sorprens interpretant algunes de les romanzas més populars de les sarsueles d'ambientació aragonesa, es pot simultaniejar la jota amb la lírica?

J. A.- És molt complicat, perquè l'emissió de la veu requereix una tècnica molt semblant quant a respiració,

ENTREVISTA

Cantant en el Teatre Principal de Saragossa 2013

Cantant en l'Expo Internacional de Zaragoza

col·locació, etc., però el resultat no pot ser el mateix, una jota no pot semblar-se a una ària d'òpera i viceversa. Alguns tenors molt famosos han interpretat les jotes líriques de la *Dolores*, *La Bruja*, *Cádiz*, etc., magistralment, però no són capaços d'interpretar una jota popular aragonesa. La jota té la seua forma especial de cantar-se, el públic ho distingeix molt bé. Però sí, es pot compaginar tenint en compte com ha de ser el resultat final.

M. P.- Què han de fer els xiquets per cantar?

J. A.- Els xiquets a qui els agrada cantar han d'aprendre la tècnica vocal com qualsevol altra disciplina. Cal definir bé com és la seua tonalitat i procurar ensenyar-los a respirar i a col·locar la veu per a no danyar-la, molts d'ells tenen una impostació natural. Un xiquet a qui li agrada cantar, ha d'entendre com fer-ho, de molt jovenet

M. P.- Com a directiu i president del Centre Aragonés i de la Federació de les Cases Regionals de Castelló, què signifiquen per a tu les Cases Regionals?

J. A.- Les Cases Regionals donen a conèixer la diversitat cultural que caracteritza a la Comunitat a la qual representen, la qual cosa m'ha enriquit personalment, però sobretot he conegut en esta gran família de persones l'aposta diària de les quals és sentir-se fills de la terra que un dia van deixar i treballar per la qual els va acollir, gents amb uns valors humans excepcionals.

M. P.- Quina consideració té a Castelló el Centre Aragonés.

J. A.- La història comuna i la proximitat geogràfica amb Aragó fan que el nostre centre siga molt volgut i benvolgut pel poble de Castelló que sent com a seua la cultura, les tradicions i el folklore aragonesos, per aquest motiu el nostre lema siga, "*Aragón y Castellón, la Historia que nos une*", són molts els castellonencs que assisteixen a les nostres activitats..

M. P.- Quants aragonesos hi ha a Castelló?

J. A.- Segons les dades que tinc en som 12.300 de primera generació en la província, a Castelló ciutat 5.150, sent de

Terol 4.150, seguida de Saragossa amb 750 i Osca 250.

M. P.- Sempre t'he sentit dir que un de les principals objectius és estar reconeguts per les institucions, estàs satisfet en aquest sentit?

J. A.- Sí i molt, el Centre Aragonés de Castelló està reconegut per la *Diputación General de Aragón*, per la Diputació i Ajuntament de Castelló, pertany a la *Federación de Comunidades Aragonesas del Exterior* i a la *Federación de Casas y Centros Regionales de España a Castelló*, a més d'estar inscrit per descomptat en el Registre d'Associacions de la Comunitat Valenciana

M. P.- Eres membre fundador del Centre Aragonés, què et va impulsar en aquella època a formar part d'aquesta entitat?

J. A.- Va ser precisament la jota, persones conegudes que sabien que tenia bona veu em van convidar a fer-me soci per a formar part de l'incipient grup folklòric.

M. P.- Com a president, què has aconseguit durant els teus anys de presidència, i quins són els teus objectius per als pròxims dos anys?

J. A.- Haver consolidat el funcionament de les escoles de folklore i aconseguir tenir un dels millors grups folklòrics d'Espanya. Col·laborar en els congressos mundials de *Comunidades Aragonesas* realitzats a Saragossa, coordinar els trenta-quatre grups de les *Casas y Centros Aragoneses de España* que van actuar en l'Expo de Saragossa, incrementar la nostra participació en les Festes de Castelló, haver realitzat classes magistrals de jota aragonesa al costat de components del nostre grup, a Xile i Argentina. integrar la joventut en moltes de les activitats que es programen, tenir una major relació amb les entitats i les institucions, haver aconseguit una major inserció en el teixit social i cultural de la ciutat i província, mantenir una bona relació amb els mitjans de comunicació, agermanar-nos amb diversos centres aragonesos, entitats i localitats, publicar un llibre de gran qualitat en les Festes del Pilar...

ENTREVISTA

Presentant la ponència en 2014,
'El Folclore Aragonés sus diferentes manifestaciones'

Durant a aquests dos anys l'objectiu es va a centrar, a part de les activitats habituals, en la celebració del XCV aniversari de la nostra fundació amb diferents actes excepcionals.

M. P.- A les Escoles de Música i Folklore, quin tipus de classes es donen?

J. A.- Ball de la jota i folklore, instruments de rondalla, solfeig i cant.

M. P.- Què és el Centre Aragonés per a tu?

J. A.- El Centre Aragonés és una bella realitat d'homes i dones que, en la nostra seu social i lloc de residència segueixen sentint-se fills d'Aragó i han transmès als seus descendents el seu amor a la terra que els va veure nàixer, a la seua història i millors tradicions, i és la millor constatació que plasma els sentiments dels quals, per un o un altre motiu, vam haver d'eixir d'Aragó, però mai hem oblidat les nostres arrels alhora que hem fet pròpies les de Castelló.

M. P.- El grup folklòric entre les seues nombroses actuacions al llarg de l'any, destaca la Gran Gala del Folklore aragonés que realitza el Día del Pilar en el Teatre Principal. També el Gran Festival Folklòric que realitza per Magdalena, i que a més compta sempre amb grans campions que vénen a actuar al costat del nostre grup. Quins cantadors ens acompanyaran enguany?

J. A.- Enguany tindrem dos de les veus més importants que hi ha en aquests moments a Aragó, Roberto Ciria i Sofia Bueno, tots dos grans campions de la Jota cantada.

M. P.- En quins actes va a participar el Centre Aragonés durant la setmana de Magdalena?

J. A.- En la Cavalcada del Pregó i en la Cavalcada infantil. El dia de la Magdalena oferim un gran Festival Folklòric a Castelló i província en el recinte de la Pèrgola. *"Muestra de Música y Folklore Regional"* a la plaça Santa Clara. Visita de les Reines de les Festes i corts d'honor a la nostra seu. Participació en l'Ofrena a la Mare de Déu del Lledó...

M. P.- Quina relació té el Centre Aragonés amb el

"món de la festa": gaiates, Cavallers de la Conquesta...?

J. A.- Mantenim una extraordinària relació amb la Junta de Festes, assistim als actes de la majoria de gaiates i dels Cavallers de la Conquesta, amb qui estem agermanats així com amb la Gaiata 14 i Gaiata 8, ells assisteixen també a la presentació de les nostres Reines i corts, a les Festes del Pilar, etc.

M. P.- Enguany has estat nomenat Portaler de l'Any per la Gaiata 8 Portal de l'Om. Què ha significat aquest reconeixement?

R.- Crec que és la resposta generosa al meu afecte i devoció per aquesta terra, i de forma especial per la Gaiata 8 i per les persones que la integren.

Rebut agraït i emocionat el nomenament de "Portaler de l'any 2015", amb l'honor i elogi que porta amb si. Portal de l'Om, ha sigut para mi la finestra per la qual m'he pogut apuntar a eixe món apassionant de les gaiates, però per sobre de tot ha significat la trobada amb persones inquietes, alegres, nobles, lluitadores, hospitalàries i que degusten del sabor de la amistat.

José Antonio Lázaro entén la Jota com a manifestació cultural i racial alhora, amb les seues arrels aprofundides en el propi poble, per açò intenta mantenir la seua autenticitat i la seua puresa entre la seua terra d'origen Aragó i la d'adopció, Castelló

Vull que siguen les paraules que li va dedicar en 1996 el periodista Juan Antonio Usero, les que tanquen aquesta entrevista, a José Antonio, que bajo remando versos jotos por el Turia, se le pone la voz de pichón cuando se emociona, épicamente, como dijo per Abat que se le ponía al Cid cuando arengaba. Este Lázaro del Jiloca es más que un resucitado, es el mantenedor de la voz tradicional aragonesa, el canto recio, el adorno atenorado, la voluntad y la alegría de la Jota.

Recepció per l'Arquebisbe de Saragossa en el Pilar a Mari Paz com a Reina del 2010

EL CENTRO ARAGONÉS DE CASTELLÓN

Per José Antonio Lázaro Romero
President Centro Aragonés de Castellón

Castelló ha estat la segona llar per a molts aragonesos que van trobar millors perspectives de vida en les terres de la Plana.

La seua capacitat d'integració va fer seus la tradició i la cultura d'aquesta terra, encara que sense renunciar als seus orígens. Per a mantenir els senyals d'identitat aragonesos, es va crear el Centre Aragonés en 1920.

La seua història s'ha desenvolupat en dues etapes, la primera de 1920-1964, la segona de 1978 fins a l'actualitat. De la primera tenim notícia de dues seus. La primera situada en el carrer Asensi, i la segona en la primera planta del Teatre Principal.

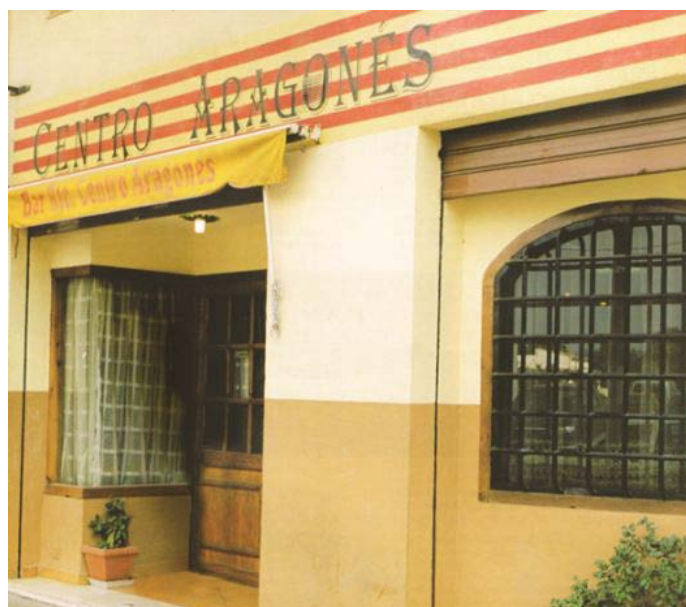
Alguns socis van participar en la vida cultural, comercial, social i econòmica, sent alguns, titulars dels negocis més florents de Castelló. En el centre de la ciutat diversos comerços eren regentats per aragonesos, es van fer molt populars els de Arcusa, Galindo, Sancho, Lamberman, etc. Els socis i directius van destacar en la societat castellanenca de l'època.

Al Teatre Principal, al Rex, a la Pèrgola, l'Escola Pia o a la plaça de Bous, desenvolupaven les seues activitats culturals i folklòriques. Van representar les sarsueles d'ambientació aragonesa com la "Dolorosa", "Gigantes y Cabezudos" i "Los de Aragón", així com representacions teatrals.

En 1922 es va iniciar el costum de rondar i fer festivals. Els grups folklòrics de més prestigi de l'època van visitar Castelló convidats pel Centre Aragonés, les seues actuacions eren molt esperades i suposaven un gran esdeveniment a Castelló segons consta en la premsa de l'època. Després de la missa, el dia del Pilar, s'anava de ronda per diferents carrers de Castelló fins a l'Asil. L'any 1950 es va obsequiar a l'Asil amb una imatge de la Mare de Déu del Pilar que va romandre en l'altar de la seua capella fins al trasllat a la seua actual ubicació, on encara la conserven.

En 1946, es va restaurar la capella de la Mare de Déu del Pilar en l'Església de la Trinitat, des de llavors, es va convertir en el centre dels seus actes religiosos.

En 1978 s'inicia la segona etapa, tenint com a seu social el primer pis de la cafeteria Gavisca. En 1981 es va traslladar

Centre Aragonés

al carrer Farmacèutic Ramos, enfront dels Escolapis, consolidant-se com una de les institucions amb més presència en la vida cultural i social de Castelló.

En 1996, es trasllada la seu a l'actual ubicació en Gran Via T. Montebanco, 17. En l'actualitat el nostre centre és un dels centres regionals més arrelats a Castelló i a la Comunitat Valenciana on se segueixen divulgant les arrels, història, folklore, gastronomia, turisme, costums i tradicions d'Aragó.

El seu grup folklòric ha viatjat per tota la geografia espanyola, actuant en infinitat d'actes i festivals des de la seua creació mantenint viva la tradició musical i folklòrica d'Aragó, recorrent milers de quilòmetres actuant per Espanya, França, Bèlgica, Àustria, Estats Units, Argentina i Xile. Protagonista en les festes del Pilar de Castelló; el dia de

FESTA

Festa de la Pilarica a la Trinitat

Sant Jordi i dia d'Aragó; en les Festes de la Magdalena; Festa de la Rosa... A més, realitza nombroses actuacions a Castelló, la seua província, a Aragó i resta de la Comunitat Valenciana.

El nostre centre està agermanat oficialment amb altres centres aragonesos arreu del món i amb ens festers de Castelló. Col·labora activament en les Festes de la Magdalena.

Comptem amb el recolzament d'institucions, entitats, diferents organismes del Govern d'Aragó i de la Generalitat Valenciana així com de l'Ajuntament i Diputació de Castelló. Pertany a la *Federación de Comunidades Aragonesas del Exterior* i a la *Federación de Casas y Centros Regionales de España* a Castelló.

La nostra seu s'ha convertit en lloc de reunió, trobada

i centre de cultura. En aquesta, se segueix involucrant als xiquets i joves en diferents activitats per a garantir la seua continuïtat i dinamisme. El nivell d'integració del nostre centre en la ciutat de Castelló es reflecteix diàriament en l'àmplia relació que existeix amb les institucions i les diferents entitats.

Actualment, el *Centro Aragonés* és una entitat viva exemple d'integració i esforç, totalment arrelada i reconeguda en la nostra ciutat, els seus socis es autoproclamen aragonesos i castellonencs, compartint les arrels i costums de la terra d'origen amb les de la terra de residència.

Al nostre lloc web <http://www.centroaragonescs.com/> hi trobareu més detalls.

Participació al Pregó Infantil

LA JOTA ARAGONESA

Per Pilar de los Ángeles Lázaro Espadas

Dins del folklore aragonès, la jota, ocupa un lloc preeminent, al juliol de 2013, la Jota Aragonesa va ser declarada “Bé d’Interès Cultural Immaterial”.

La jota aragonesa en les seues diferents modalitats, és una de les facetes més suggestives que integren l’immens arsenal del folklore mundial.

Està acceptat que la paraula “jota” significa “ball”, i que per extensió s’ha arribat a donar tal nom al bloc o conjunció dels elements que la integren. Aquests elements són: la cobla, el cant, el ball i la música. Tots aquests elements units formen l’espectacle complet de la jota.

Un dels elements més importants són les melodies que interpreten les rondalles per a acompanyar al ball i als cantadors denominades *Variacions*. El nombre de variacions rondallístiques sorgides a Aragó és incalculable. Avui poden explicar-se per milers, però no obstant açò, algunes de les denominades clàssiques se segueixen escoltant amb predilecció, ja que acompanyen i animen al cant i al ball de forma especial. Són molts els professors i músics que n’han fet una gran recopilació, sent algunes de la seua pròpia invenció.

Són molt conegudes les variacions compostes per Jorge Sánchez Candial, Francisco Peirona, Pedro Santos Cardona, i les que apareixen en els cançoners d’Alvira, i Ángel Mingote. Avui, aquestes i moltes altres es troben en Internet, on amb els programes musicals s’ha fet una gran labor de recopilació. Jo mateix posseïsc una important col·lecció.

LA JOTA DE BALL

A Aragó, la jota, com a mitjà d’expressió popular, pot considerar-se com un fenomen social de primer ordre a principis del segle XX, desenvolupant-se al llarg d’aquest segle com un dels senyals d’identitat de l’aragonès.

El ball de la Jota és el més característic que es coneix dins de la comunitat aragonesa. Pot executar-se per una o diverses parelles (home i dona), acompanyades per una rondalla (bandúrries i guitarres) i cantador o cantadora, encara que també pot incloure’s en la rondalla llauts, guitarres, requintos, panderetes, ferros, etc. La tonalitat

emprada per a aquest ball sol ser “la major”.

Existeixen diferents formes o estils d’interpretar la jota de ball aragonesa, presentant cadascun d’ells característiques, matisos i formes molt diferenciades entre si. Solen dividir-se en tres apartats. En el primer, estan les jotes d’**Albalate** i **Alcanyís**, en el segon, les d’**Andorra** i **Calanda** i en el tercer la de Saragossa. Aquests estils van a ser els més representatius al llarg del segle XX. Avui dia, segueixen sent els obligats en el Certamen Oficial de Jota Aragonesa de **Saragossa**.

Totes aquestes jotes consten de tres parts o cobles cantades, comença el ball amb quatre acords; a continuació, variacions (grup de vuit compassos, quatre de tònica i altres quatre de dominant). Durant aquests primers compassos la

Ropa collas y gayatas

697 18 83 71

laboresport@hotmail.com

FOLKLORE

parella es col·loca cara a cara i espera sense cap moviment la primera cobla, amb la qual s'inicia el ball, acompanyant-se tots dos amb les castanyoles. Després de diversos passos que es realitzen durant les variacions i cobles, acaba el ball al final de l'última cobla, amb quatre acords ben marcats.

A **Osca**, destaca la *jota de San Lorenzo*, la *jota de Hecho* i la *jota de Ansó*.

A **Terol**, tenim la *jota repetida*, amb els seus continus salts i la rapidesa en la seua execució. Juntament amb la de Saragossa, se solen executar al final de qualsevol festival ofert pels diferents grups folklòrics per a aconseguir un bon final apoteòsic..

Encara que el ball de la jota és de parella, s'han creat espectacles joters on preval la dansa col·lectiva a força de diverses parelles. D'aquesta modalitat podem enumerar les següents: la *jota de Guara*, la de **San Lorenzo**, la d'**Antillón**, **Montearagón**, la *jota cruzada* d'**Alcanyís**, la *jota cruzada* de **Saragossa**, la *jota hurtada* d'**Albarrasí**, la *jota de Miraflores* i totes les nomenades anteriorment que sempre es munten per a ser interpretades per diverses parelles i guanyar en vistositat.

La *Jota Cantada*. Pot considerar-se com l'expressió més genuïna del patrimoni folklòric aragonès, ja que no existeix a Aragó un altre cant que tinga l'arrelament d'aquest i polaritze el sentir d'una regió o comunitat.

El cant de la jota, en estar influenciat pels usos, costums i tradicions seculars de la terra, ha fet enriquir aquesta

parcel·la folklòrica amb gran nombre d'estils i **belles tonades** de gran força i riquesa melòdica, la qual cosa ens permet conrear àmpliament aquesta faceta musical.

La **jota cantada** s'interpreta sota els aspectes següents: **estil, ronda, ball, picadillo, duo i cor**.

Exigeix per a expressar una idea o un sentiment, un suport literari, la cobla o canta, que es disposa musicalment en unes frases melòdiques, constituint la tonada; les tonades s'adscriuen a grups especials amb característiques definides, anomenats estils.

La seua forma o combinació mètrica és de quatre versos octosíl·labs assonants; més com vulga que les frases melodicomusicals són set, començarem sempre pel segon vers; a continuació direm el primer, segon, tercer i cambra, tornarem a repetir la cambra i acabarem amb el primer.

La **Jota de Ronda** és sens dubte la faceta més típica i evocadora de la nostra primitiva jota, avui afortunadament ha ressorgit amb força i s'organitzen rondes en moltes localitats com les que fem nosaltres per a les Festes del Pilar.

OSPANELI DISENY

- Exposicions i presentacions
- Lonas, valles publicitaries
- Pantalles i monitors
- Reclamos publicitarios
- Ropa de trabajo
- Rotules i monoposters
- Impresión gran formato
- Equipaciones para peñas

Tel. +34 964 60 53 30 www.ospaneli.com
gerencia@ondaservicios.es

ENS HA DEIXAT EL MESTRE GARCÉS

Per Albert Sánchez-Pantoja

El 10 de desembre passat moria a la vila de Faura el mestre Joan Garcés i Queralt, figura cabdal de la música valenciana, recordat a Castelló amb molt d'afecte i consideració pels molts anys que va dirigir la nostra Banda Municipal (1955-1983).

Durant la seua vida centenària, el mestre Garcés va dirigir algunes de les agrupacions musicals més importants del país, entre les quals esmentarem les històriques Unió Musical de Lliria, la Lira Saguntina, les bandes municipals de Castelló i

València, l'Orquestra Simfònica del Liceu de Barcelona i les societats musicals de Faura, Quartell i Benavites, amb totes les quals va estrenar un total de 122 obres.

Enamorat de la bona música, Garcés va elaborar transcripcions de obres universals de Beethoven, Wagner, Bach, Verdi o Händel, entre molts altres, adaptant-les per què la qualitat de les peces, en ser interpretades per bandes simfòniques, no tingueren res a envejar al so propi d'una orquestra simfònica.

Fruit del seu bon treball, va rebre al llarg de la seua vida multitud de premis i distincions, tals com l'Euterpe de la Federació de Societats Musicals Valencianes (FSMCV), en el 2005, el premi Lluís Guarnier en reconeixement a la seua dedicació a la música de banda, en el 2008, la distinció d'Insigne de la Música Valenciana, en el 2010, la Medalla d'Or al Mèrit del Treball pel Consell de Ministres, en el 2010, i el Diploma i Medalla d'Or del

Consell Valencià de Cultura, en el 2013. Fins i tot va batre el rècord Guinness per la seua longevitat com a compositor en actiu, el passat abril de 2013, després de dirigir la Jove Banda Simfònica de la FSMCV als seus 99 anys.

Una vida fecunda, dedicada a la música, que va culminar el passat 13 de desembre quan Chopin i Beethoven van acompanyar amb les seues marxes fúnebres el seguici luctuós del comiat d'aquest gran músic, amb les interpretacions de la societat Joventut Musical de Faura i Unió Musical de Lliria.

El record de la figura petita i bonhomiosa del mestre Garcés, dirigint el Rotllo i Canya de la nostra Banda Municipal en la processó de les Gaiates, restarà gravat per a sempre en la retina dels que el vam conèixer durant els anys que va estar entre nosaltres.

Descanse en pau i, si és possible, que la bona música l'acompanye en la seua estada al més enllà.

JUAN DIEGO INGELMO BENAVENTE, AUTOR DE LA NOSTRA PORTADA

Per Joanjo Trilles

Qui és Juan Diego Ingelmo?

- Un dissenyador gràfic, pintor, il·lustrador... Porte treballant 20 anys en agències publicitàries i com a *freelance* he desenvolupat treballs il·lustrant portades de llibres, revistes, jocs d'ordinador...

Durant un temps vaig compaginar el disseny amb la pintura i vaig fer exposicions en galeries i sales de la província, però els últims cinc anys els he dedicat exclusivament

al disseny i al cartellisme.

- Has guanyat molts premis de cartells, fes-nos un resum?

- Uns quants, treball molt i hi ha alguns que em fan especial il·lusió, com el de Fogueres d'Alacant d'enguany, la semifinal de la Copa Davis i Fira d'Almeria en el 2012, les Falles de Borriana, el carnestoltes de Badajoz de 2013... però els que guardo en el cor amb especial afecte són els de Magdalena.

- Què és per a tu la festa de Castelló?

- Porte vivint les Festes des de xiquet i les he gaudit amb intensitat. Després de viatjar i conèixer les festes en altres

ciutats i països, em quede sens dubte amb la nostra Magdalena; crec que és la màxima expressió de la Festa al carrer, tota la ciutat es bolca i hi ha espectacles per a tots els gustos. Són unes festes difícils d'explicar a algú que vinga de fora, crec que cal viure-les.

- Creus que la creativitat es valora al món de la festa?

- Crec que, al costat de les arrels, és el motor de la Festa. Una altra cosa és que ens agrade tot el que es fa... Cal mantenir un equilibri molt delicat entre la innovació i la tradició, al cap i a la fi són les Festes Fundacionals i no hem de renunciar a la nostra història ni al nostre passat; però sempre mirant cap al futur i assimilant les noves tendències. En aquest aspecte crec que la Magdalena és un perfecte exemple de convivència entre arrels i modernitat.

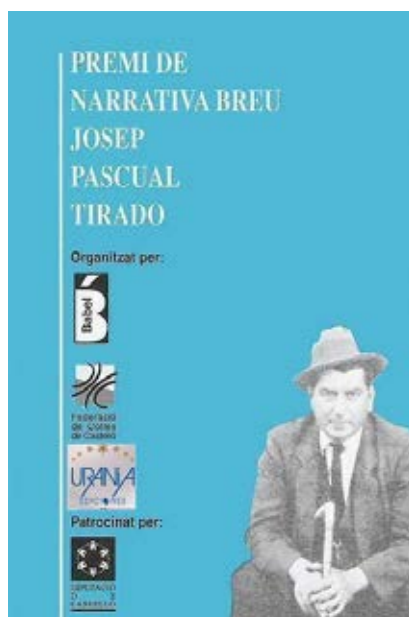
- Com trobes la festa de Castelló?

- Bé, jo la veig en plena forma. L'oferta d'actes és inabastable i cada any va creixent i afermant-se. Recorde haver viscut el primer Festival de Bandes com alguna cosa singular i ja van per la vint-i-quarta edició. Com a publicitari puc dir que potser ens falta un element diferenciador, encara que la Romeria i les Gaiates ja compleixen aquesta funció, però no tenen eixa iconografia tan potent com les d'altres festes; jo posaria l'accent en la gent, en la calidesa de l'acolliment, en el seu orgull de ciutat.

XVI PREMI DE NARRATIVA BREU “JOSEP PASCUAL TIRADO”

La Federació Colles de Castelló, la Llibreria Babel i Unaria Edicions amb l'objecte de promoure la figura de l'escriptor Josep Pascual Tirado, a més de contribuir al desenvolupament i promoció de la literatura valenciana, organitzen, comptant amb el patrocini de l'Excel·lentíssima Diputació de Castelló, la XVI Edició del Premi de Narrativa Breu “Josep Pascual Tirado”, per a obres escrites en valencià, d'acord amb les següents bases:

- 1.- Les obres participants en aquest Premi de Narrativa Breu Josep Pascual Tirado hauran de ser originals, inèdites i escrites en valencià. El tema serà lliure.
- 2.- Els treballs hauran de presentar-se a doble espai i per una sola cara, per quadruplicat. L'organització no retornarà les còpies que seran destruïdes en passar 30 dies de fer públic el veredict del Jurat.
- 3.- Els reculls s'encapçalaran amb un lema, acompanyats d'una plica tancada. En la part exterior figurarà el lema i en l'interior el títol de l'obra, la identificació, telèfon i l'adreça de l'autor o autora.
- 4.- El recull de narracions haurà de tindre una extensió

mínima de setanta-cinc pàgines i màxima de cent trenta Din-A4.

5.- Cada autor hi podrà presentar els reculls de narracions que considere oportú.

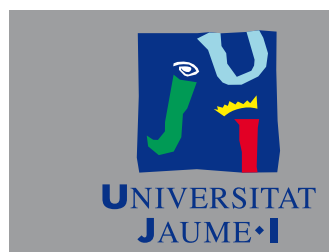
6.- Els originals s'adreçaran a la **Llibreria Babel**, carrer Guitarrista Tàrrega, núm. 20, 12003 Castelló de la Plana, abans del 24 de juny de 2015.

7.- La quantia del premi serà de 3.000 euros, lliurat per l'**Excel·lentíssima Diputació de Castelló** i la publicació la realitzarà l'**Editorial Unaria**.

8.- El jurat estarà format per Xavier Ramos Andreu, Amelia Díaz Benlliure i Francesc Rambla Renau, amb Joan Josep Trilles i Font que actuarà com a secretari en nom de la **Federació Colles de Castelló** i Vicent Pascual Roig com a president.

9.- El veredict del jurat es farà públic el 8 d'octubre de 2015, vespra de la Diada Nacional del País Valencià, i d'ell es facilitarà la informació oportuna. El lliurament es farà el dimecres 18 de novembre del 2015, al voltant de l'aniversari de l'edició de la novel·la *Tirant lo Blanch* de Joanot Martorell

10.- El fet de presentar-se al premi suposa l'acceptació d'aquestes bases. 2

VÍTOL, L'EXCLAMACIÓ SÍMBOL DEL CASTELLÓ ACTUAL

Síntesi divulgativa de l'estudi lexicològic homònim, del professor Vicent Pitarch

El terme “vítol” és un crit que ha esdevingut part integrant del petit univers simbòlic de la cultura local castellanenca i, en concret, un referent nítid de les seues festes majors.

L'etimologia de *vítol* és prou diàfana. Damunt del mot savi *víctor* (<llatí *victor* ‘vencedor’), s’hi produeixen un parell de fenòmens fonètics ben coneguts: d’una banda, la desaparició del so [k] en contacte amb [t] i, d’una altra, l’intercanvi entre consonants líquides: [r] > [l].

Espectacle del Magdalena Vítol (Foto Gaiata 4 L'Armelar)

Com a sinònim de visca, el llatinisme *víctor* degué aparèixer dins la cultura catalana a començament del segle XVII. En concret, el tinc documentat a València, en el dietari de mossén Porcar (Garcia Garcia, 1983: 99), el 25 de novembre de 1612: “víctor pare Simó a pesar de l’arquebisbe!”. Després d’examinar diversos textos de l’època, ens consta que la forma *víctor*, a través d’una certa competència amb l’exclamació visca, penetrava a València al llarg dels vint primers anys del segle XVII.

Notem, a més, que ben aviat *víctor* va evolucionar a *vítol*, que trobem documentat per primera vegada a Vila-real, curiosament dins un text que narra un episodi similar a l’esmentat per Pere Joan Porcar i que ens reporta mossén

Benet Traver (1909: 160): “Vítol lo pare Pascual, así està tot sanser!”.

Així doncs, als parlars valencians s’hi anaven aclimatant, tal com avançava el segle XVII, les variants lèxiques *víctor* i *vítol*, en competència, d’altra banda, amb visca, el qual alhora apareixia en concurrència -val a dir-ho- amb la corresponent forma acastellanada *viva*.

Amb tota probabilitat el mot degué aparèixer també en castellà, durant la mateixa època, fins i tot mitjançant la forma derivada verbal *vitorear*, que trobem també en diversos escrits del segle XVII.

Fet i fet, l’exclamació *víctor* constituïa un neologisme incorporat al català en plena cultura barroca, associat a la religiositat de l’època i, alhora que s’hi consolidava, *víctor* feia la mutació decisiva a *vítol*, la forma que devia estendre’s arreu del país. Els termes *vítol* i *vitorejar* esdevindrien mots usuals en català als segles XVIII i XIX i, com a exemple del seu ús al País Valencià al segle XIX, n’hi haurà prou amb la referència a Teodor Llorente. Una fullejada a la seua obra completa ens porta fàcilment a detectar-hi vora la dotzena de casos de *vítol* (amb un *vitorejar*), bàsicament en poemes elaborats per a Jocs Florals, però també en textos en prosa, exemples de *vítol* que reapareixen al llarg de tota la seua trajectòria literària, des de l’any 1859 fins al 1911.

De la mà de Llorente, tal com acabem de dir, l’exclamació *vítol* es mantenia viva, si més no en l’àmbit culte de la llengua, a cavall dels segles XIX i XX. De tota manera, al mateix temps, *vítol* devia haver fet ja, en els usos populars que el mot segurament anava conquistant, la transició a *vítol*. Com a mostra, bastarà amb el testimoniatge de dos autors, sens dubte excepcionals: Blasco Ibáñez i Faustí Barberà.

A la novel·la insígnia de Blasco, *Entre naranjos*, el poble trau al carrer el sant patró, al qual s’aclama amb expressions del *vítol*: “¡Sant Bernat, Sant Bernat!...¡Vítol el pare Sant Bernat!”, alternat amb la de “¡Vítol les chermanetes!”.

Igualment, el famós discurs que pronunciava Faustí Barberà, el 7 de desembre de 1902, al Rat Penat, acabava amb les exclamacions següents: “¡¡Vixca lo nòstre!! ¡¡Vítol

CULTURA

Cristina Pastor i Laura Turch (El Mundo)

la TÈRRÀ VALENCIANA!!”.

Malgrat que la forma *vítol* es resistia a desaparèixer, a mesura que avançava el segle XX, *vítol* havia d'acabar triomfant i el *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover i Moll, així ho documenta degudament.

Naturalment, ningú com el gran costumista castellanenc Josep Pascual i Tirado, incorporarà amb tanta convicció el *vítol* a la seua producció literària. Malgrat que, en ocasions, l'exclamació deixa pas a *visca!* I encara viva!, el *vítol* emergeix, ací i allà dins, arreu dels textos de Pascual i Tirado, especialment en passatges d'exaltació col·lectiva: “¡Vítol! ¡Mos quedem!”, “Vítol la Cort del Rei Barbut!”, “I els feren donar tres vítols cadascú, a Sant Cristòfol”. Fins i tot, Pascual i Tirado es va permetre de fer-ne servir altres usos, a les seues contalles, tals com *vítolar*, *avítol* i la locució *anar a/al vítol*.

Un altre castellanenc, Lluís Sales Boli, també obria algunes pàgines de la seua novel·leta *Fontrobada* (1932) a algun *vítol*: “¡¡¡Vítol la colla de l'Escartó!!...”.

Finalment, ací no podíem deixar passar per alt el testimoniatge del poeta Miquel Peris i Segarra. Després del seu admirat mestre, Pascual i Tirado, ningú com Miquel Peris ha estat capaç d'aportar al *vítol* la càrrega emotiva i simbòlica que ha assolit per al poble de Castelló, especialment en una obra, *El Betlem de la Pigà*, que ha esdevingut un dels referents indefugibles de la vida cultural de la ciutat, sobretot durant l'època nadalenca, tot constituint un fenomen civil que es manté en plena vitalitat després de trenta-cinc anys en escena. Al llarg de l'obra, el crit de *Vítol!*, llançat en veu compacta per tot el teatre, unes deu vegades, marca les cadències de la representació escènica.

La renovació de les festes de la Magdalena, l'any 1945, hi va incorporar el *Pregó*, això és, la cavalcada i, naturalment, el ban que hi fa el pregoner en nom de l'alcalde. El text d'aquell *pregó* inicial –que no estava exempt, ai!, de tocs

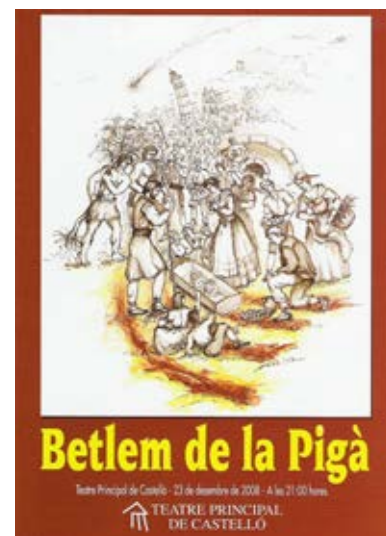
franquistes- l'havia redactat Carlos González-Espresati, i acabava amb l'exclamació del *Vítol* castellanenc. Aviat, els versos del *pregó* de González-Espresati, ben desafortunats, foren retirats per cedir el pas al magnífic text, tot un clàssic (1947), de Bernat Artola, que també acabava amb el *Vítol!* que esdevindria emblemàtic.

Malgrat que Artola havia estat depurat pel franquisme, una condició que l'excloïa de qualsevol iniciativa de caràcter públic, el seu *pregó* esdevingué indefugible per a les autoritats de l'època. Des d'aleshores ençà, el “*Pregó*” de Bernat Artola és declamat, cada any sense interrupció, al llarg de la cavalcada del *pregó* de la Magdalena, com a l'acte més carregat de simbolisme de totes les festes.

En qualsevol cas, i de manera definitiva, el *Magdalena! Vítol!* fa anys (sembla ser que el ritual en el seu format actual data de 1997) que integra el conjunt dels elements simbòlics que identifiquen les festes majors de Castelló de la Plana, dedicades, com mana la tradició, a santa Maria Magdalena.

Per tot el que hem dit, en l'actualitat no fóra correcte considerar *vítol* un arcaisme, per bé que és un mot d'ús limitat a àmbits geogràfics força reduïts i restringit a contextos de caire religiosofestiu.

En tot cas, *vítol* marca dos dels fenòmens que avui actuen com a factors d'identificació castellanenca: l'espectacle del *Betlem de la Pigà* i sobretot les festes de la Magdalena. Ja hem dit que *vítol!* és la clau que obri (al *pregó*) i tanca les festes majors de la ciutat. Resulta evident que, ara mateix, el mot arrossega clares connotacions castellanenques.

Betlem de la Pigà

INFORMACIÓ DOLÇAINA I TABAL

XVII TROBADA VEÏNAL DE DOLÇAINA I TABAL

17é Concurs juvenil per intèrprets novells

“Ciutat de Castelló”

Per Joan Josep Trilles i Font

Aquesta iniciativa surt des de l'**Escola Municipal de Dolçaina i Tabal** en un intent d'animar els més joves de les nostres escoles a pujar a l'entaulat i, també per apropar la dolçaina i el tabal a tots els sectors festers de la nostra ciutat. en aquesta edició ha estat la **Gaiata'5 “Hort dels Corders”** qui ens han acollit.

També hem tingut una petita mostra de luthiers, on tots els dolçainers han pogut gaudir de les darreres novetats.

Tots els concursants han interpretat una peça obligatòria, els pasdoble **Diana de Sant Antoni de Biar**, arranjada per Xaviert Richart. Han participat 3 grups, amb 9 músics novells d'escoles de **Sagunt** i **Castelló**. Aquests han estat els guanyadors:

1r lloc, premi de Todojuguete · Luthiers Bessons –obsequi de Todojuguete; dolçaina de resina completa pels dolçainers i caixa sorda amb baquetes pel tabaletter; i detall de l'Ajuntament de Castelló-. Alumnes de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló, **Néstor Gasch** i **José Santolaria** a la dolçaina i **Ferran Benages** al tabal. Com a peça lliure ens han interpretat **Dolors de Mut** d'Enric Montsant.

2n lloc, premi Babel –lot de llibres per import de 30 euros i detall de l'Ajuntament de Castelló-. Alumnes de l'Escola de Dolçaina i Tabal “Primer Molí”, **Berta**

Guanyadors

Cayuela i **Iván Cazalilla** a la dolçaina i **Nadia Navarro** al tabal. Com a peça lliure ens han interpretat **Rotllet de flor** de Xavier Richart.

3r lloc, premi Ajuntament de Castelló –detall de l'Ajuntament-. Alumnes de l'Escola de Dolçaina i Tabal “Primer Molí”, **Sergio Cervera** i **Pablo Melià** a la dolçaina i **Àngel Porcar** al tabal. Com a peça lliure ens han interpretat **Rotllet de flor** de Xavier Richart.

Participants

INFORMACIÓ DOLÇAINA I TABAL

Trobada

Tot seguit hem passat a celebrar la **TROBADA VEÏNAL DE DOLÇAINA I TABAL**, i aquestes han estat les agrupacions que hi han participat:

- Colla de dolçainers i tabaleters “El Soroll”, que ens ha interpretat *Maulets* d’Al Tall.
- Secció de dolçaina i tabal de la gaiata 15 “Sequiol”, que ens ha tocat *Covadonga* una peça de Quique Orquín Aleixandre.
- Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló, que ens ha delectat amb la peça *Madomot* d’Enric Gironés.
- Colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló, que ens han interpretat *Xandra* del mestre Antoni de la Asunción.
- Escola de Dolçaina i Tabal “Primer Moli”, que ha tocat també *Rotllet de flor* de Xavier Richart.
- Una parella d’amics dels Dolçainers del Grau, que ens han interpretat el pasdoble *Antonio Vargas*.
- Colla de dolçainers i tabaleters “Xaloc”, que ha interpretat *Alícia Varó* un pasdoble de Joan Manuel Varó i Tortosa.
- Grup de dolçaina i tabal “Xarançaina”, que ens ha delectat per a concloure amb la peça *Petenera* de Josep Maria Peñalver.

Anaïs del Vigo Ferrer, Iris Alcántara Moliner i Arantxa Miralles Benages màximes representants festeres de la Gaiata 5 “Hort dels Corders” han lliurat els premis i els records a tots els participants al concurs. També les agrupacions de dolçaina i tabal han rebut un detall de la Gaiata.

Cal dir que a l’acte han estat presents els regidors Marisa Ribés, Carmen Querol, Ximo Torres, Miguel Ángel Mulet i Josep Lluís Grau, així com José Luis Santolaria, president de la Federació Colles de Castelló.

Per acabar han pujat tots –més d’un centenar de dolçainers i tabaleters- a l’entaulat per oferir junts una selecció de peces dirigides pel mestre de l’Escola de Castelló, José Causanilles.

Tot seguit la **Gaiata** ens ha ofert un magnífic *porrat popular* per concloure així la trobada.

*Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló
Plaça Hort dels Corders, 25 de gener de 2015*

Remat trobada

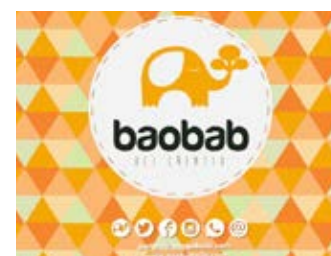
EXCMA. AJUNTAMENT DE CASTELLÓ DE LA PLANA

PATRONAT MUNICIPAL DE FESTES JUNTA DE FESTES DE CASTELLÓ

Federació Colles de Castelló

CAVALCADA DE REIS

CAVALCADA DE REIS 2015

*Per Equip Cavalcada de Reis
Federació Colles de Castelló*

La Cavalcada de Reis d'enguany 2015, ha sigut especialment emotiva per ser l'any que més colles federades han col·laborat, totes han treballat amb il·lusió, perquè la Federació Colles de Castelló (FCC), va participar per tercer any consecutiu, en este acte que organitza la Junta de Festes de Castelló.

Enguany l'FCC ha participat amb la seua pròpia carrossa, arrossegada pel tractor de Delfín de la colla "A casa no". La temàtica de la carrossa era "**El Nadal en les colles**", estava representada per l'alqueria de la Colla "La Panolla" decorada de Nadal, i amb l'exposició de tots els dibuixos participants en el "I Concurs Infantil de postals nadalenques" organitzat per l'FCC, on les quatre postals guanyadores adornaven les parets de l'alqueria i la resta estaven distribuïdes al voltant de la carrossa.

Cal fer una menció especial al disseny del faldó de la carrossa, ja que va ser tret d'una de les postals participants,

concretament la de Lluna de la colla "El Magre", la qual personalment va escriure el seu "**Bon Nadal**" en el faldó.

Este any, per fi, la carrossa anava plena de xiquets de les nostres colles federades: Maria, Laura, Ainara, Nayara, Leire, Lluna, Aina, Àngela i Bruno que amb les seues disfresses de contes infantils s'ho van passar en gran tirant caramels i donant globus, sempre sota la mirada de la seua cuidadora Laura i la llauradora Candi. Dins de l'alqueria estaven Ana unflant globus i Joan al càrrec de la música. La carrossa estava custodiada per un equip de seguretat format per: Santi, José María, Juanjo, Rafa, Tàfol, José Luis, Nacho, Carlos i Raül.

El grup de ball amb el tema "**Pingüinos de Madagascar**" estava format per 24 pingüins que dirigits per Clara van ballar els temes: "*Queremos marcha, marcha*" i "*Mambo nº 5*". El grup d'animació estava compost pels personatges principals de la pel·lícula, els pingüins: Rico (Carmina),

CAVALCADA DE REIS

Private (Edgar), Kowalski (Florentino) i Skipper (Adrián), acompanyats per la hipopòtama Gloria (Noelia), la girafa Melman (José), el lleó Alex (Miguel), la zebra Marty (Maite), el Rei Julien (Tica) i les mones Mason i Phil (Maribel i Rosa), tots ells van repartir globus i regals als xiquets durant el recorregut de la cavalcada.

L'FCC, un any més, ha creat un món de fantasia en la Cavalcada de Reis, perquè ho disfruten els xiquets de Castelló, tot això gràcies a la col·laboració de les colles següents: La Granota, La Panolla, Els de la Terreta, El Magre, *Mierda al ojo*, A Mitges, Lo que faxe falta, Borinots, Trenca-techos, Uni-k, Bacalao, A casa no, Xalem, L'Olla i el Farolet.

Cal agrair la col·laboració: als reporters José Luis, Marius i José; a la Colla "A Mitges" per prestar el seu local per a vestir-se i maquillar-se els participants; pels treballs d'electricitat a la "Colla Borinots"; i a les empreses col·laboradores PIRODISFRAZ i LIMPIEZAS FERRER, per contribuir amb els globus i els caramels que es van repartir. I per últim cal agrair a la Junta de Festes la seua col·laboració i confiança en el **nostre projecte**.

Per a la Cavalcada de Reis 2016 estarem encantats de participar amb un nou projecte, i així poder col·laborar perquè els xiquets de Castelló reben els Reis amb alegria i il·lusió.

RECEPTA DE XIMOS

Per Clara Blasco Barreda
Colla l'Olla

A Castelló hi ha una tradició, que ve de molts anys, i és que arribat el dia de la Romeria es porte per a esmorzar el típic "XIMO".

La meua abuela Leonor els porta preparant tota la vida i ja té 80 anys.

La setmana abans de festes ja encarrega els panets a la fleca i el divendres es posa a fer-los i així el dissabte anem passant per la seua casa els fills i els néts a pels ximos, per al diumenge de Romeria esmorzar a la Magdalena.

Aquests últims anys que la meua abuela ja no podia amb "tanta buga" li ha anat ajudant la meua mare i enguany anem a anar les seues nétes, perquè no volem que es perda la recepta i així continuar amb la tradició.

INGREDIENTS PER A 8 XIMOS:

- Oli d'oliva
- Sal
- Llet tèbia
- 2 ous
- 8 entrepans tipus Ximo (demandar-ho sense tall)

PER AL FARCIT:

- 3 llandes de tonyina en oli
- 1 pebrot roig torrat
- 2 pots de tomaca triturada de 500gr (si és casolà millor)
- 2 ous durs
- 40 gr de pinyons

PREPARACIÓ:

Tallem una de les puntes als entrepans i les reservem (posteriorment ens serviran de tapa).

Per eixa punta buidem la molla a tots els entrepans.

FARCIT:

Primer torrem el pebrot roig i reservem.
Posem a bullir els ous.

En una paella amb oli sofregim els pinyons i el pebrot roig torrat, que estarà tallat en trossos molt xicotets, traiem i reservem.

En el mateix oli fregim la tomaca, deixem que reduisca el brou i afegim la tonyina i els ous durs trossejats juntament amb els pinyons i el pebrot, que havíem reservat.

Retirem del foc i deixem refredar en una font.

Quan la salsa de la tomaca refrede, emplenem amb ella els panets buits, i els tapem amb la punteta que havíem tallat.

ELABORACIÓ:

Posem en un bol llet tèbia i en un altre els 2 ous batuts.
Banyem cada ximo en la llet i després ho passem per l'ou batut.

En una paella gran i fonda posem abundant oli d'oliva, quan estiga calent, fregim els ximos que s'han de daurar per tots dos costats, quan ja han agafat el color els traiem i posem en una font folrada amb paper absorbent o safata amb reixeta perquè s'escórrega l'oli .

Deixem refredar i estan riquíssims per a menjar!!!

Aquesta és la recepta de la meua abuela Leonor, espere que us agrade.

CURIOSITATS

SAPS QUE ...

Per Arturo España Marzá

... el tapís floral que s'erigix en les Festes de la Magdalena a les portes de la Basílica de Lledó durant l'acte d'ofrena a la Lledonera es construïx sobre un entramat de fusta que conté 1.798 buits d'aproximadament 28 x 28 centímetres capaços d'acollir més de 7.000 rams de flors de diferents grandàries que, combinant els colors roig, groc, blanc i rosa, permeten als 25 vestidors del tapís, sempre amb tratge de setí, acomodar-los en els mencionats allotjaments per a formar un disseny que aconseguirà el seu zenit amb l'arribada de les Reines de les Festes i les seues Corts d'Honor.

... encara que en les Festes de la Magdalena i principalment durant la celebració de la Romeria utilitzem tantes vegades la frase "a Sant Roc de Canet figa i doset" referint-nos a la parada en l'ermita de Sant Roc, i que segurament tots sabem que la "figa" o figa albardada és el nostre entranyable i deliciós bunyol ensucrat amb eixe deliciós fruit en el seu interior, no tot el món és coneixedor que el "doset" a què es referix la frase prové d'una època en què existia una moneda vulgarment denominada d'eixa forma amb un valor de dos cèntims que corresponien exactament al preu del gotet d'aiguarent amb què s'acompanyava la degustació de la figa albardada.

... el concurs de carros engarlandats que actualment se celebra durant les nostres Festes de la Magdalena ja succeïa a mitjan segle passat després de la instauració en 1945 del vigent sistema fester encara que en aquell temps eren les cavalleries i els carros que d'elles depenien els que protagonitzaven el mencionat concurs en què es valoraven principalment els ornaments del carro creats amb flors, fulles de taronger o palmera, matissa o paper de colors, i els treballats i de vegades luxosos guarniments amb què s'abillava als quadrúpedes els quals, amb el transcurs del temps i després de l'espenta que suposaria l'aparició de les Colles, donarien pas als diferents vehicles de motor que hui ens delecten amb les seues rèpliques d'alqueries, ermites o entranyables motius que apunten les arrels del nostre poble.

MAGDALENA 2015

ACTES OFICIALS FEDERACIÓ COLLES DE CASTELLÓ FESTES DE LA MAGDALENA 2015

**Federació
Colles de
Castelló**

DIVENDRES 20 DE FEBRER:

- **SOPAR DE REPRESENTANTS**

DIUMENGE 01 DE MARÇ:

- A partir de les 16:00 h **II CONCURS DE DECORACIÓ MAGDALENERA DE LOCALS DE COLLES.**

DIVENDRES 06 DE MARÇ:

- **MUNTATGE DE CADAFALS** als carrers Sant Roc i Sanahuja.

DISSABTE 07 DE MARÇ:

- Participació de les nostres colles i l'Escola de Dolçaina i Tabal de Castelló al **PREGÓ**.
- Música de l'**ENFAROLÀ** a càrrec de la colla Xaloc, al acabar el Pregó.

DIUMENGE 08 MARÇ:

- Farem junts **LA ROMERIA DE LES CANYES** i **LA TORNÀ** (en carro o a peu).
- De nit tots animarem la **Desfilada de Gaiates** als Cadafals.

DILLUNS 09 DE MARÇ:

- L'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal obrirà el **PREGÓ INFANTIL**. Al finalitzar, la resta de **carros engalanats** desfilaran pels carrers de Castelló.
- 16:00 h **XXVI PUJADA AL FADRÍ**, organitzada per la **Colla Pixaví**.
- 21:00 h a la Pèrgola **SOPAR DE COLLES. Lliurament dels trofeus** dels concursos i activitats realitzades. Gran actuació de l'Orquestra Zeus, unflables i pintacares per als xiquets.

DIMECRES 11 DE MARÇ:

- 11:15 h a la plaça de les Aules, organitzat per la **Colla Dolçainers i Tabaleters de Castelló, VII CONCURS D'ALLIOLI "CIUTAT DE CASTELLÓ"**.
- 20:00 h a la plaça Major, **XIV HOMENATGE DE LA DOLÇAINA I EL TABAL A CASTELLÓ**, enguany es farà homenatge a la **Colla Castàlia**. Organitzat per la **Colla Dolçainers i Tabaleters Xaloc**.

DIVENDRES 12 DE MARÇ:

- 11:00 h al Parc del Boli al costat del Segon Molí, **VI MOSTRA GASTRONÒMICA, CARROS ENGALANATS I LÚDICA DE LES FESTES DE LA MAGDALENA**. Amb unflables per als xiquets.

DISSABTE 13 DE MARÇ:

- 15:30 h des de la plaça Major, **OFRENA A LA MARE DE DÉU DEL LLEDÓ**. (Concentració a partir de les 16:00 h a la plaça Major). Si fa bon temps serà a eixa hora, però si fa mal temps, s'avançarà 30 minuts.

DIUMENGE 14 DE MARÇ:

- 10:00 h al Parc del Boli, final del **XXVI CAMPIONAT MUNDIAL DE BOLI**, organitzat per la **Colla Xupla-Xarcos**.
- Participació al **MAGDALENA VÍTOL**.

NOTA:

- VII Visita dels vehicles engalanats de la Federació Colles de Castelló als Sectors Gaiaters.

Per a qualsevol qüestió no dubteu en enviar-nos un correu a secretaria@federaciodecolles.com o consulteu la nostra pàgina web <http://federaciodecolles.com>

XAFARDECOLLES

XAFARDECOLLES.

Notícies íntimes del món de les Colles

• La Colla del Rei Barbut ha triat al mestre i bon amic Juanjo Carratalá, Voladoret d'Or 2015. Productor, compositor i director d'orquestra, professor superior de saxofon pel Conservatori de Música de València. Per festes cal recordar les Galanies del 2005 i 2006 i el Magdalena Vítol 2006.

• L'Associació Cultural l'Aljama, en l'any del seu 25é aniversari, i en homenatge als moros, jueus i cristians, les tres cultures que van conuiu durant l'Edat Mitjana de Castelló, ha nomenat **Adelantat 2015** a la **Germandat dels Cavallers de la Conquesta** i a l'**Associació Cultural Moros d'Alqueria**, que són per antigor i tradició, dos institucions en el món cultural i fester de Castelló.

• Ha començat el **XXVI Campionat mundial de Boli** un any més organitzat per la **Colla Xupla-xarcos**. El 22 de febrer s'han jugat partides de classificació. Si voleu gaudir d'aquest joc tradicional podeu acostar-vos a la plaça dels Jocs Tradicionals el dies 1, 14 i 15 de març.

• Sabeu que la **Colla Xaloc, Dolçainers i Tabaleters i Esquadra de Trabucaires** tenen el seu butlletí mensual? El passat mes de desembre ens van regalar el número 100. Podeu consultar en <http://collaxaloc.com> els anteriors. Enhorabona per la feina ben feta amics! Ah per cert, han canviat de president, a Tonet el substitueix Manuel Marco.

• **VIII Campionat de Futbolín Colla X Sifo** dijous 12 de març a les 15'30h al cau de la colla, al carrer de Bernat Artola número 4.

• La **Colla Bacalao** ha nomenat a **José Vicente Ramón Moreno**, gerent de la Fundació Dávalos-Fletcher com a **Bacalao Maravillao 2015**. Enhorabona Jovi!

Crònica Magdalena 2015

Boli/Sopar de representants

XXVI Campionat mundial de boli

Boli infantil 21-02-15

Sorteig Campionat

Partides diumenge 22-02-15

Sopar de representants Federació Colles de Castelló

Col·labora

AJUNTAMENT
Cultura / Esports

Passió x
CASTELLÓ

